

Nr 17.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om skärpning av straffbestämmelserna för olovlig jakt.

Första lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta motioner, nr 173 i första kammaren av herr *Lodenius* och nr 207 i andra kammaren av herr *Pettersson* i Ersbacken. I motionerna, vilka äro likalydande, hemställes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte an hålla om förslag till sådan ändring av straffbestämmelserna för olovlig jakt, att straffarbete må kunna ådömas, där brottet är att anse som grovt.

Motionärerna framhålla, att det visat sig svårt att på önskvärt sätt efterhålla det i vissa landsdelar grasserande tjuvskyttet. Särskilt skadliga verkningar hade det olovliga jagandet haft på beståndet av ekonomiskt värdefullt villebråd, såsom älgar och rådjur. Vad älgarna angår, hade strävandena att i därför lämpade trakter upprätthålla en talrik stam nästan omöjliggjorts genom tjuvskytte. För olovlig jakt vore icke stadgat svårare straff än fängelse. Det borde övervägas att öppna möjlighet till ådömande av straffarbete i särskilt allvarliga fall. Härför talade icke minst den omständigheten, att olovlig jakt å ekonomiskt värdefullt villebråd stode de typiska förmögenhetsbrotten nära. Att svårare straff än fängelse icke kan ådömas medförde också den praktiska olägenheten, att en person, som misstänkes för »olaga» jakt, endast i undantagsfall kan anhållas och häktas. Polismyndigheternas arbete med fall av olovlig jakt vore härigenom försvårat, i glesbebyggda trakter nästan omöjliggjort. Härutinnan hänvisas till justitieombudsmannens berättelse till årets riksdag s. 9—18 och 30—53.

Beträffande övriga i motionerna åberopade skäl får utskottet hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser.

Jaktlagstiftningen innehåller följande här aktuella straffbestämmelser.

I 28 § första stycket *lagen den 3 juni 1938 om rätt till jakt* stadgas, att om någon olovligt jagar å annans jaktområde, skall han dömas till dagsböter. Har han därvid fällt, fångat, sårat eller påskjutit älg, hjort, rådjur, bäver, björn eller lo, eller har jakten bedrivits vanemässigt eller i större omfattning, eller har vid jakten i strid mot vad därom finnes stadgat använts motorfordon, motorbåt, maskindrivet fartyg eller bogserad farkost, skall straffet enligt andra stycket vara dagsböter, lägst tjugu, eller fängelse i högst sex månader. Har olovlig jakt ägt rum inom annans fågeldamm eller har vid dylik jakt inom annans hägnade jaktpark eller djurgård fällts, fångats, sårats eller påskjutits villebråd som i andra stycket sägs eller ren

eller svan, skall den jagande enligt tredje stycket dömas till fängelse eller vid synnerligen förmildrande omständigheter till dagsböter, dock ej under tjugu.

Vidare stadgas i 29 § 1 mom., att såsom olovlig jakt å annans jaktområde skola anses vissa förfaranden. Här åsyftas bl. a. att någon bedriver jakt å järnvägs område eller att innehavare av kronotorp m. fl. lägenheter överträder för honom stadgat förbud att jaga älg.

Såsom ytterligare påföljd inträder förverkande av åtkommet vilt eller dess värde samt, under vissa förutsättningar, av skjutvapen, annan jaktredskap och hundar.

Jaktlagen stadgar slutligen bötesstraff för vissa förfaranden, som innefatta överskridande av jakträtt, samt för olika ordningsföreseelser.

I 28 § 1 mom. *jaktstadgan den 3 juni 1938* föreskrives, att om någon jagar, fångar eller dödar djur under tid, då djuret är fridlyst, eller tager eller förstör ägg eller bo av fridlyst fågel, skall han straffas för olaga jakt med dagsböter. Har vid olaga jakt älg, hjort, rådjur, bäver, björn eller lo fällts, fångats, sårats eller påskjutits, eller bedrives sådan jakt vanemässigt eller i större omfattning, skall straffet vara fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, dagsböter ej under tjugu. Beträffande jakt å årskalv av älg under eljest för älgjakt tillåten tid är stadgat penningböter. Har olaga jakt efter älg ägt rum under skidlöpning, skall denna omständighet anses såsom försvårande. Den som olovligen tillägnar sig älg, hjort, rådjur eller bäver, som under förbjuden tid anträffas så illa sårat eller eljest skadat att det befinns nödigt döda detsamma, skall dömas till dagsböter, ej under tjugu, eller fängelse i högst sex månader. Penningböter är stadgat för överskridande av tillstånd att fälla älg eller kronhjort under särskild jakttid.

Enligt 2 mom. av samma paragraf skall såsom för olaga jakt, som i 1 mom. sägs, straffas bl. a. den som under vissa omständigheter saluhåller fridlyst djur.

I fråga om övriga straffbestämmelser må erinras om 29 § 4 mom. Där stadgas bötesstraff för den som i strid mot föreskrift i 8 § vid jakt nyttjar transportmedel (motorfordon, motorbåt eller luftfartyg). Har därvid fridlyst villebråd fällts, fångats, sårats eller påskjutits, skall straffet vara fängelse i högst ett år eller dagsböter, dock ej under tjugu.

Övriga i stadgan angivna föreseelser äro belagda med bötesstraff.

Även jaktstadgan upptager bestämmelser om förverkande.

Nämnas må även, att om barn under femton år begår förseelse mot stadgan, skall enligt 33 § den vilken värden om barnet åligger svara för förseelsen, där det ej kan visas, att den skett utan hans vetskap eller att han gjort vad på honom ankommit för att förekomma densamma.

I anslutning till den förestående redogörelsen för straffstadgandena i jaktförfattningarna skola här nämnas straffsatserna för vissa andra brott, som kunna anses jämförliga med jaktförbrytelseerna eller eljest äro av särskilt intresse i detta sammanhang (jämför s. 16 nedan).

För olovligt fiske är straffet enligt 17 a § *lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske* dagsböter eller, där brottet är grovt, fängelse i högst sex månader. Straffpåföljden inträder för den, som olovligen fiskar i annans fiskevatten eller sätter ut fast fiskeredskap i vatten, där fiskerätt tillkommer varje svensk undersåte, eller genom grävning eller annorledes drager till sig annans fiske eller genom stängsel eller fiskeredskap avhåller fisk från annans fiskevatten.

För åverkan är straffet enligt 24 kap. 2 § *strafflagen* böter. Med åverkan avses dels skadegörelse (första stycket), dels olovligt tagande i skog eller mark av växande träd eller gräs, vissa delar av växande träd, vindfälle, sten, grus, torv eller annat sådant, som ej är berett till bruk (andra stycket). För paragrafens tillämplighet erfordras i båda fallen, att brottet är att anse som ringa. Är olovligt tagande av växande träd m. fl. i andra stycket uppräknade föremål icke att anse som ringa, skall enligt 20 kap. 8 § äga tillämpning vad i sistnämnda kapitel stadgas angående tillgrepp. Brottet blir i sådant fall alltefter omständigheterna att bedöma som stöld, bodräkt, grov stöld, egenmäktigt förfarande, grovt sådant brott, rån eller grovt rån.

Fyndförseelse straffas enligt 22 kap. 8 § *strafflagen* med böter. Föreligger tillägnelseuppsåt eller företager den skyldige eljest åtgärd, varigenom det tunna fränhändes ägaren, skall han enligt samma lagrum, jämfört med 22 kap. 4 §, dömas för olovligt förfogande till böter eller fängelse eller, där brottet är grovt, till straffarbete i högst två år.

För de typiska förmögenhetsbrotten, stöld, bedrägeri och förskingring, stadga bestämmelserna i 20 kap. 1 §, 21 kap. 1 § och 22 kap. 1 § *strafflagen* dels fängelse och dels straffarbete i högst två år. Straffarbete är normalstraffet för stöld och bedrägeri; vid förskingring kommer fängelse i första hand. Utmärkande för de typiska förmögenhetsbrotten är, att den brottsliga gärningen innebär vinning för förövaren och skada för annan.

Häleri straffas enligt 21 kap. 6 § *strafflagen* med straffarbete i högst två år eller fängelse eller, om brottet är grovt, med straffarbete i högst fyra år; i ringa fall inträda böter eller fängelse. För de s. k. oaktsamma hälerifallen enligt paragrafens andra stycke är straffet böter eller fängelse. Att märka är, att olovlig jakt och olovligt fiske kunna vara förbrott till häleri eller det därtill knutna oaktsamhetsbrottet.

Smuggellagstiftningen — *lagen den 8 juni 1923 om straff för olovlig varuinförsel, lagen den 20 juni 1924 med särskilda bestämmelser angående olovlig befallning med spritdrycker och vin* samt *lagen den 18 juni 1949 om straff för olovlig varuutförsel* — upptager såsom normalstraff böter eller böter och fängelse i högst ett år. I vissa särskilt allvarliga fall må dömas till straffarbete, som maximerats än till ett och än till två år. Av intresse i förevarande sammanhang är särskilt den sistnämnda lagen, vilken i 1 § andra stycket anknyter ådömandet av straffarbete till förutsättningen att brottet med hänsyn till omständigheterna är att anse som grovt.

Allmänna förfogandelagen den 22 juni 1939 föreskriver i 23 §, att den som olovligen förfogar över vara under beslag eller gör sig skyldig till

vissa därmed jämförliga handlingar skall straffas med böter eller fängelse. Är brottet med hänsyn till omständigheterna att anse såsom grovt, skall straffet vara fängelse eller straffarbete i högst två år.

Ransoneringsstraffkungörelsen den 17 juni 1943 stadgar för flertalet där omförmälda förseelser dagsböter eller fängelse. I vissa fall skall enligt *lagen den 5 juni 1942 om straff för överträdelser av vissa ransoneringsförfattningar* ådömas fängelse eller straffarbete, om brottet med hänsyn till omständigheterna är att anse som grovt.

Kungl. förordningen den 18 juni 1937 angående försäljning av rusdrycker stadgar för olika förseelser mot förordningen bötesstraff eller böter och fängelse. Åklagare, som gör sig skyldig till olovlig försäljning av rusdrycker, skall dömas förlustig sin tjänst.

För falskdeklaration är straffet enligt 1 § *skattestrafflagen den 11 juni 1943* böter eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, straffarbete i högst två år.

Slutligen kan erinras om straffskalorna i *lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon*. För det egentliga rattfylleribrottet stadgas i 1 § 1 mom. fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, dagsböter, dock ej under tjugufem. I 2 § omtalas det fall, att motorförare, som gjort sig skyldig till rattfylleri eller överskridit medgiven hastighet, ådagalagt grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom; straffet är fängelse eller straffarbete i högst ett år. För s. k. smitning stadgas i 3 § fängelse i högst ett år eller, där omständigheterna äro mildrande, dagsböter.

Beträffande de av förevarande fråga berörda straffprocessuella spörsmålen må erinras om följande stadganden i *rättegångsbalken*.

I 24 kap. 1 § första stycket stadgas att, om någon på sannolika skäl misstänkes för brott, varå straffarbete kan följa, må han häktas, om med hänsyn till brottets beskaffenhet, den misstänktes förhållande eller annan omständighet skäligen kan befaras, att han avviker eller annorledes undandrager sig lagföring eller straff eller genom undanröjande av bevis eller på annat sätt försvårar sakens utredning, eller ock anledning förekommer, att han fortsätter sin brottsliga verksamhet.

I andra stycket samma paragraf föreskrives vidare, att om brottet är ringare än i första stycket sägs men därå kan följa fängelse och den misstänkte icke har stadigt hemvist inom riket, må han häktas, om det skäligen kan befaras, att han avviker.

Enligt 24 kap. 2 § må den som på sannolika skäl misstänkes för brott, oberoende av brottets beskaffenhet, häktas, om han är okänd och undandrager sig att uppgiva namn och hemvist eller anledning förekommer, att hans uppgift därom är osann, så ock om han saknar hemvist inom riket och det skäligen kan befaras, att han genom att begiva sig från riket undandrager sig lagföring eller straff.

I 24 kap. 5 § stadgas att, om mot någon förekomma skäl till häktning, må han i avbidan på rättens beslut därom anhållas. Äro ej fulla skäl till häktning må den misstänkte dock anhållas, om det finnes vara av synnerlig vikt, att han i avbidan på ytterligare utredning tages i förvar. Beslut om anhållande meddelas av undersökningsledaren eller åklagaren.

I och för förhör kan åklagare eller polismyndighet i begränsad utsträckning förfoga över misstänkt eller annan. Enligt 23 kap. 6 § må sålunda under förundersökning förhör hållas med envar, som antages kunna lämna upplysning av betydelse för utredningen. Sådan person må enligt 7 § under vissa förutsättningar hämtas till förhöret. I 9 § stadgas vidare, att den som icke är anhållen eller häktad icke skall vara skyldig att kvarstanna för förhör längre än sex timmar. Finnes det vara av synnerlig vikt, att den som kan misstänkas för brottet är tillgänglig för fortsatt förhör, skall han dock vara skyldig att kvarstanna ytterligare sex timmar. Sedan förhöret avslutats eller tiden, då den hörde är skyldig att kvarstanna, utgått, äger han omedelbart avlägsna sig; utan synnerliga skäl må ej fordras, att han infinner sig till nytt förhör tidigare än tolv timmar därefter.

Historik m. m.

Före ikraftträdandet av 1938 års jaktlagstiftning upptogos straffbestämmelserna för olovlig jakt i 24 kap. *strafflagen*. Normalstraffet var böter. Om någon, som olovligen jagat i annans hägnade jakt-park eller djurgård, därvid fällt, sårat eller fångat älg, hjort, rådjur, ren eller svan, skulle straffet vara fängelse i högst sex månader eller böter, ej under fem dagsböter. *Jaktstadgan den 25 november 1927* straffbelade jakt å fridlyst villebråd. Straffet var böter enligt olika skalor. Om älg, kronhjort, bäver, björn eller lo dödats, sårats eller fångats fick bötesstraffet icke sättas lägre än tvåhundra kronor, d. v. s. enligt den 1931 genomförda böteslagstiftningen tjugu dagsböter.

Straffbestämmelserna mot olovlig och olaga jakt fingo sin nuvarande utformning genom ovannämnda *1938 års jaktlagstiftning*. I den till grund för lagstiftningen liggande *utredningen* (SOU 1936: 38) anfördes åtskilliga skäl för skärpning av då gällande straffbestämmelser. Därvid anfördes bl. a.:

Även från en annan synpunkt synes kravet på en betydande skärpning av straffmaxima vid jaktförbrytelser vara motiverat. Genom lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål har möjligheten att anställa husrannsakan inskränkts till att avse brott, varå kan följa straffarbete eller fängelse. Med fullständig samstämmighet hava personer tillhörande skogsstaten, åklagareväsendet och lappväsendet vitsordat den ökade svårighet att i mål om jaktförbrytelser anskaffa erforderlig bevisning, som blivit en följd av nämnda stadgande. Drastiska berättelser om huru notoriska ljuvjägare sålunda undgått välförtjänt laga näpst hava delgivits utredningsmannen. Att lagen i fråga skulle få sådana verkningar, torde icke hava varit lagstiftarens mening. Då en ändring av lagen i syfte att från dess tillämplig-

hetsområde undantaga just ifrågavarande kategori förbrytelser torde få anses utesluten, lär man, därest man vill möjliggöra att ett ingripande mot vissa mer kvalificerade former av illojal jakt skall ha utsikter till framgång, nödgas för dessa former stadga urbota bestraffning.

En dylik straffskärpning lär framstå såsom ännu mer befogad om man betänker, att i stora delar av landet det jaktbara villebrådet icke längre är en renodlad naturprodukt utan ett resultat av jakträttsinnehavarens jaktvårdande arbete. Även i de fall då detta arbete på grund av naturförhållandena måste inskränkas till allenast en självpåtagen begränsning av avskjutningen parad med ett skärpt efterhållande av vissa skadedjur, blir dock tillgången på vilt att betrakta som en följd av mänsklig produktiv verksamhet. Villebrådets egenskap att icke kunna vara föremål för besittning i juridisk mening medför visserligen, att det straffrättsliga skydd, varmed rätten till detsamma omgärdas, icke kan bliva av samma valör som skyddet för andra produkter av mänsklig verksamhet, men denna omständighet synes dock icke böra hindra, att detta skydd gives den grad av effektivitet, som erfarenheten visar vara nödig.

Såväl i förslaget till lag om rätt till jakt som i förslaget till jaktstadga hava därför bestraffningsreglerna skärpts därhän, att urbota straff, fängelse, som regel skall kunna ådömas dels vid såväl olovlig som olaga jakt a vissa mera värdefulla villebrådsarter, dels också vid vissa kvalificerade former av dylika förbrytelser i allmänhet, samt att då det gäller olaga jakt av här ifrågavarande slag, bötesstraff skall förekomma allenast då omständigheterna äro synnerligen mildrande. För en form av olaga jakt, nämligen sådan som äger rum med användande av vissa motor- eller maskindrivna transportmedel, har det funnits nödvändigt att göra fängelsestraffet till uteslutande bestraffningsmedel.

I den i ämnet framlagda *propositionen nr 46 till 1938 års riksdag* anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Pehrsson-Bramstorp*:

Praktiskt taget fullständig enighet torde bland myndigheter, jaktvårdare, natur- och djurskyddsvänner råda om att nu stadgade påföljder för intrång i annans jakträtt eller för överträdelse av de till villebrådets skydd givna bestämmelserna icke äro sådana, att de i erforderlig utsträckning medverka till upprätthållandet av respekten för lagbuden, liksom de ej heller stå i rimlig proportion till den av lagbrytarens förorsakade, ofta betydande skadan.

De av utredningsmannen föreslagna straffskärpningarna synas mig ägnade att, samtidigt som de lämna utrymme för att i lindrigare eller med hänsyn till den lagfördes personliga förhållanden ömmande fall visa tillbörlig mildhet, i förevarande avseende åstadkomma förbättrade förhållanden, varför jag kan i huvudsak tillstyrka desamma.

Straffbestämmelserna för olovligt fiske, som ursprungligen hade sin plats i 24 kap. strafflagen, stadgade före 1943 endast bötesstraff. I samband med den 1942 genomförda omläggningen av *straffbestämmelserna mot förmögenhetsbrott* skedde en straffskärpning, i det att fängelse i högst sex månader fick ådömas vid synnerligen försvårade omständigheter. Ändringen var föranledd av särskilda önskemål från fiskarbefolkningens sida. Därjämte återopades de några år tidigare genomförda skärpta straffbestämmelserna mot olaga jakt (jfr SOU 1940: 20 s. 241—242).

Sin nuvarande utformning fingo straffbestämmelserna mot olovligt fiske

i anslutning till 1948 års lagstiftning angående brott mot staten och allmänheten (jfr SOU 1944: 69 s. 397 och propositionen nr 80 till 1948 års riksdag s. 351).

I den till årets riksdag framlagda *propositionen nr 60* med förslag till lag om rätt till fiske ha straffbestämmelserna för olovligt fiske fått en ändrad utformning, varvid dock nu gällande straffskalor bibehållits. I den föreslagna 34 § stadgas sålunda, att om någon utan lov bedriver fiske som hör under annans enskilda fiskerätt eller enligt lagförslaget endast må utövas efter tillstånd av myndighet, skall han dömas för olovligt fiske till dagsböter. Är brottet med hänsyn till att fisket avsåg särskilt värdefull fisk eller idkades vanemässigt eller i större omfattning att anse som grovt, skall straffet vara dagsböter, ej under tjugu, eller fängelse i högst sex månader.

Angående tillkomsten av de ovan redovisade bestämmelserna i rättegångsbalken må anmärkas följande.

De enligt äldre rätt gällande bestämmelserna om häktning och anhängande överensstämde med de nuvarande därutinnan, att dessa åtgärder icke fingo tillgripas vid brott som ej förskyller svårare straff än fängelse.

Enligt *processlagberedningens* förslag (SOU 1938: 43 och 44) gällde emellertid icke denna begränsning. Såsom begränsning med hänsyn till brottets grovhet — för normalfallen — uppställdes endast att frihetsstraff kunde följa.

Processlagberedningen anförde bl. a.:

Beredningens förslag ansluter sig väsentligen till vad sålunda för närvarande gäller. Bestämmelserna om häktningsgrunderna ha dock synts kunna göras mera smidiga, så att större möjligheter öppnas att taga hänsyn till omständigheterna i varje särskilt fall. Sålunda har ej för något fall ansetts böra stadgas obligatorisk häktning; dock har undantaget från häktning vid de grövsta brotten snävt begränsats. I övrigt ha häktningsgrunderna vid brott, varå frihetsstraff kan följa, synts kunna hänföras under en gemensam regel. Detta medför någon utvidgning av häktningsmöjligheten beträffande brott, som ej kunna föranleda svårare straff än fängelse. Å andra sidan har införts den begränsningen, att häktning ej må ske, om det finnes uppenbart, att frihetsstraff ej kommer att ådömas. I mildrande riktning verkar även, att enligt 3 § häktning kan underlätas i vissa ömmande fall samt att reseförbud kan träda i stället för häktning.

I *propositionen nr 5 till 1942 års riksdag* med förslag till rättegångsbalk samt *första särskilda utskottets* utlåtande nr 2 hade bestämmelserna, såvitt nu är i fråga, den av beredningen föreslagna lydelsen. I *reservation* av herr Schlyter m. fl. föreslogs emellertid den sedermera antagna lydelsen. Reservanternas ansågo, att utskottets utlåtande i förevarande del bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening ha övertygande skäl ej förebragts för den föreslagna betydande utvidgningen av häktningsrätten vid fängelsebrott. Utvecklingen här i landet har under senare år gått i riktning mot minskad användning av häktning tack vare införd kontroll över tillämpningen av gällande

häkttningsbestämmelser. Något praktiskt behov av en så betydande skärpning som den föreslagna, vilken bl. a. skulle komma att äga tillämpning i fråga om alla de lindrigare förmögenhetsbrotten: snatteri, bedrägligt beteende, undandräkt etc., har icke försports. Efter tillkomsten av reseförbudet, som gäller lika för alla brott varå frihetsstraff kan följa, måste behovet av skärpta häkttningsbestämmelser bli ännu mindre framträdande. Det nytillkomna häkttnings-skälet, att anledning förekommer att den misstänkte fortsätter sin brottsliga verksamhet, är uppenbarligen av mindre betydelse vid fängelsebrotten än vid straffarbetsbrotten. Utskottet förordar därför bibehållande av nuvarande häkttningsregler i fråga om fängelsebrott.

Slutligen må nämnas, att *strafflagberedningen* f. n. utreder frågan om att ersätta de nuvarande frihetsstraffen, fängelse och straffarbete, med ett enhetligt frihetsstraff. Förslag i ämnet har ännu icke framlagts.

Rörande användningen av fängelsestraff för förbrytelser mot jaktlagstiftningen har utskottet från centrala fångregistret erhållit följande uppgifter.

Under åren 1948 och 1949 i fångvårdens anstalter intagna personer, som för brott mot jaktlagstiftningen dömts till fängelse,¹ fördelade med hänsyn till strafftidens längd.

Strafftidens längd	Intagningsår	
	1948	1949
Fängelse 1 intill 2 månader	19	13
» 2 månader	20	5
» 3 »	2	1
Summa	41	19

Yttranden.

Utskottet har i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från hovrätten för Nedre Norrland, riksåklagarämbetet och straffrättskommittén, varjämte föreningen Sveriges landsfiskaler och Svenska jägareförbundet beretts tillfälle inkomma med yttrande. Riksåklagarämbetet har vid sitt yttrande fogat yttranden från landsfogdarna i Jönköpings, Kopparbergs, Kronobergs och Norrbottens län, t. f. landsfogden i Värmlands län samt landsfogden i Västernorrlands län. Vid yttrandet från landsfogden i Kopparbergs län är fogat en skrivelse från jaktvårdskonsulenten för Dalarnes jaktvårdsförening. Svenska jägareförbundet har bifogat skrivelser från landsfiskalen Åke Weby i egenskap av sekreterare i Göteneortens lokala jaktvårdsförening samt landsfiskalen H. Lange i Delsbo i dennes egenskap av jaktvårdschef därstädes. Vid sistnämnda skrivelse är fogat handlingarna i visst mål rörande ansvar för olaga älgjakt m. m.

Av de instanser, till vilka utskottet vänt sig, uttala sig hovrätten för Nedre Norrland och straffrättskommittén avstyrkande. Däremot tillstyrkas

¹ Avser endast fall, där brott mot jaktlagstiftningen är att betrakta som huvudbrott.

motionerna av föreningen Sveriges landsfiskaler och Svenska jägareförbundet. I tillstyrkande riktning uttalar sig även riksåklagarämbetet. Av de ovannämnda landsfogdarna tillstyrka samtliga utom landsfogden i Kopparbergs län, vilken uttalar att klarhet i frågan om en straffskärpning först kan vinnas efter en allsidig utredning. Jaktvårdskonsulenten i Dalarnes jaktvårdsförening tillstyrker motionerna. Straffskärpningar påyrkas även i de vid jägareförbundets yttrande fogade skrivelserna.

Straffrättskommittén yttrar:

Kommittén har icke anledning betvivla riktigheten av motionärernas uttalande, att det visat sig svårt att på önskvärt sätt efterhålla det i vissa landsdelar grasserande tjuvskyttet. Kommittén vill emellertid ifrågasätta om en skärpning av straffsatserna i enlighet med motionärernas önskemål skulle medföra någon väsentlig förbättring härvidlag. Svårigheterna att effektivt bekämpa tjuvskyttet torde ha sin grund i andra förhållanden än i att straffsatserna för olovlig jakt äro för låga. Det förtjänar i detta sammanhang understrykas att straffsatserna för olovlig och för olaga jakt undergingo en väsentlig höjning så sent som genom 1938 års jaktlagstiftning, och de nu gällande straffskalorna torde erbjuda tillräckligt utrymme vid straffmätningen.

Mot tanken att införa straffarbete i straffskalorna för olovlig jakt kan också anföras att frågan om förenhetligande av frihetsstraffet, d. v. s. sammanförande av straffarbete och fängelse till en gemensam straffart, för närvarande övervägs inom strafflagberedningen. Innan denna fråga lösts, synes det icke lämpligt att utan särskilt vägande skäl vidtaga ändringar i gällande straffskalor.

Det kan vidare erinras att i det vid årets riksdag framlagda förslaget till lag om rätt till fiske föreslås för olovligt fiske straffsatser som nära ansluta sig till dem som gälla för olovlig jakt. Det synes kommittén naturligt att viss överensstämmelse här föreligger.

Vad beträffar den av motionärerna påpekade särskilda olägenheten av de nuvarande straffskalorna att en person som misstänkes för olaga jakt endast i undantagsfall kan anhållas och häktas, torde denna synpunkt icke böra medföra att straffskalorna skärpas utöver vad som ur rent straffrättslig synpunkt framstår såsom rimligt.

Hovrätten för Nedre Norrland anför efter en redogörelse för de nu gällande straffbestämmelserna mot olovlig och olaga jakt:

Motionärerna ha understrukt likheten mellan olovlig jakt och typiska förmögenhetsbrott. I den mån den olovliga jakten icke blott innebär vinst för gärningsmannen utan även en förmögenhetsförlust för jakträttsinnehavaren är denna likhet också ovedersäglig. Jakträttsinnehavaren har emellertid ingen äganderätt till villebrådet på sina ägor, utan äganderätten inträder först, när han genom jakt eller på annat sätt »ockuperat» det vilda. Därför lär jakträttsinnehavaren i normala fall ej kunna fordra skadestånd av gärningsmannen för värdet av det fällda villebrådet. Skadeståndsrätt inträder endast om och i den mån genom den olovliga jakten värdet av villebrådsbeståndet som sådant måste anses ha nedgått. Förverkandebestämmelsen i 30 § lagen om rätt till jakt föreskriver också att olovligen fältt villebråd eller dess värde tillfaller jakträttsinnehavaren endast om det fällts under tillåten jakttid och med tillåten jaktmetod; annars fördelas villebrådet eller dess värde mellan jaktvårdsfonden och kronan.

I anslutning till vad här anförts har i fall, då fråga var om villebråd

av betydande värde genom vars fällande älgstammen inom ett stort område måste ha minskat i värde, utdömts skadestånd för den olovliga jakten till jakträttsinnehavarna inom det berörda området (jfr N. J. A. 1944: 417). I den mån olovlig jakt blir att bedöma på detta sätt, står den givetvis de vanliga förmögenhetsbrotten nära. Det mest närliggande exemplet torde vara överkan enligt 24 kap. 2 § andra stycket strafflagen. Straffet för överkan är böter, om brottet är ringa. Skulle brottet däremot ej vara ringa bedömes det som stöld eller grov stöld med straffmaxima om straffarbete i två år respektive sex år (20 kap. 8 § strafflagen). För att brottet skall bedömas som stöld erfordras ej att det tillgripnas värde är stort, utan det är tillräckligt om den genom brottet åstadkomna skadan är avsevärd (Beckman—Bergendal—Strahl, *Brott mot staten och allmänheten*, s. 562).

I fråga om otillåten jakt efter älg, vilken har den största praktiska betydelsen och vilken motionärerna synas ha mest intresserat sig för, har det emellertid hittills icke varit bestämmelserna om olovlig jakt utan om olaga jakt, som haft den största betydelsen. På grund av föreskrivna fridlysningstider för älg må nämligen älgjakt i allmänhet bedrivas allenast ett fåtal dagar varje år. Detta medför att de flesta fall av otillåten älgjakt äro att hänföra till olaga jakt. Då straffet för olaga älgjakt är avsevärt strängare än för olovlig älgjakt, och då åklagarna beträffande olaga älgjakt äro oberoende av angivelse från målsägares sida är det i fråga om myndigheternas arbete med otillåten älgjakt den olaga jakten, som dominerar. Detsamma torde gälla det övriga värdefulla villebråd: hjort, rådjur, bäver, björn och lo, som enligt vad ovan angivits särskilt skyddats av jaktlagstiftningen genom strängare straffbestämmelser. Om olaga jakt samtidigt innebär olovlig jakt har åklagaren enligt 20 kap. 4 § rättegångsbalken rätt att åtala den misstänkte jämväl för den olovliga jakten, även om angivelse från målsägaren ej föreligger.

Straffskalan för olaga älgjakt är nästan identisk med straffskalan för rattfylleri enligt 1 § 1 mom. lagen den 7 juni 1934 om straff för vissa brott vid förande av motorfordon. Likheten mellan straffpåföljderna för de båda brotten sträcker sig även till att för båda en betydande straffskärpning infördes under 1930-talet och till att beträffande båda hänsyn till den allmänna laglydnaden i allmänhet anses utesluta villkorlig dom. Sträckes jämförelsen längre, måste sägas, att det allmännas intresse av älgstammens bevarande i och för sig ej motiverar ett högre straffskydd än det allmännas intresse av att skydda vägarna för rattfylleri.

Motionärerna ha emellertid beträffande den otillåtna jakten särskilt framhållit olägenheten av att straffarbete ej ingår i straffskalan, vilket — på grund av bestämmelserna i 24 kap. 5 §, jämförd med 1 §, rättegångsbalken — medför att personer, som misstänkas för sådan jakt, endast i undantagsfall kunna anhållas och häktas. Med hänsyn till utredningssvårigheterna i jaktmål är denna synpunkt onekligen värd beaktande. Det för ett visst slag av brott gällande straffmaximum och de straff, som bruka ådömas för brotten, ha för den allmänna laglydnaden säkerligen föga betydelse, om risken för brottslingarna att bli sakfällda endast är ringa.

Den av motionärerna föreslagna vägen för straffskalornas skärpning, nämligen införande i strafflatituden av straffarbete för den händelse brottet är grovt, torde dock ej vara lämplig för det ändamål, som nu är i fråga. Ur straffbestämmelserna för olovlig jakt och olaga jakt äro redan nu som särskilda grova brottstyper utskilda dels jakt då älg, hjort, rådjur, bäver, björn eller lo fällts, fångats, sårats eller påskjutits, dels ock jakt som bedrivits vanemässigt eller i större omfattning. Att ur dessa grövre former av otillåten jakt ytterligare utskilja en särskilt grov typ synes

knappast möjligt. Därtill kommer att anhållnings- och häktningsrätt mot en misstänkt person jämväl vid bifall till motionärernas förslag komme att föreligga allenast under förutsättning att sannolika skäl funnes till att han gjort sig skyldig till den i motionerna åsyftade grova typen av otillåten jakt. I de flesta fall där utredningssvårigheter äro för handen, torde emellertid sådana skäl ej föreligga, utan åklagarmyndigheten får redan från början nöja sig med att söka överbevisa den misstänkte om ansvar för otillåten jakt över huvud taget.

Att möjliggöra anhållande och häktning av misstänkta i mål om otillåten jakt synes ej heller i sig vara tillräcklig orsak att införa straffarbete i straffskalorna för dylik jakt. För straffskärpning av detta slag måste fordras att brottet som sådant är förtjänt av straffet. Om än enligt vad ovan anförts vissa skäl kunna andragas för skärpning av straffmaximum åtminstone för vissa slag av olovlig jakt, synas dessa skäl emellertid icke vara av den vikt att de böra medföra bifall till motionerna.

En annan utväg än den av motionärerna anvisade vore att genom ändring av 24 kap. 5 § rättegångsbalken generellt utvidga den möjlighet, som där nu lämnas att anhålla för brott misstänkt person. Ytterligare en tänkbar väg vore att genom särskild lagstiftning möjliggöra anhållande, utan samband med häktning, av person, misstänkt för otillåten jakt. Hovrätten är dock icke beredd att förorda någondera av dessa vägar.

Riksåklagarämbetet erinrar till en början om att frågan, huruvida skärpta straffbestämmelser för olovlig och olaga jakt böra införas, i princip måste avgöras med hänsyn till brottens natur och vikten av det samhällsintresse som genom brottet angripes. Att låta straffprocessuella hänsyn inverka avgörande på straffskalans utformning syntes betänkligt. Sedan ämbetet framhållit, att den olovliga jakten i första hand angriper ett enskilt förmögenhetsintresse och först i andra hand ett jaktvårds- och nationalekonomiskt intresse, samt redogjort för innehållet i 28 § jaktlagen, fortsätter ämbetet:

Med hänsyn till att — visserligen icke äganderätt — men dock en särskild rätt till villebrådsbeståndet å jaktmarken tillkommer jakträttsinnehavaren och då villebrådet genom den plikt till jaktvård, som numera införts för jakträttsinnehavaren, alltmer övergått från att vara en naturtill att bliva en kulturprodukt står i själva verket den olovliga jakten å värdefullt villebråd tillgreppsbrott å skog och mark mycket nära. Tillägnelse av de viktigaste skogsprodukterna, där brottet ej är ringa och därför skall anses såsom åverkan, skall enligt 20 kap. 8 § strafflagen bedömas såsom vanligt tillgreppsbrott. På grund av det anförda finner alltså ämbetet vissa skäl kunna åberopas för att straffarbete, i likhet med vad som gäller vid tillgreppsbrott, införas i latituden för kvalificerad olovlig jakt. En sådan höjning av straffmaximum skulle också få den praktiskt betydelsefulla konsekvensen att beivrande av olovlig jakt underlättades genom att utredningsmyndigheterna erhöle möjlighet att anhålla för sådant brott misstänkt person. Såsom framgår av de av ämbetet infordrade remissyttrandena i ärendet har det, särskilt i landsdelar med stora avstånd, visat sig vara förenade med stora svårigheter att — utan möjlighet att anhålla misstänkta personer och därigenom förhindra kommunikation och undanröjande av bevis — tillfredsställande utreda brott av ifrågavarande slag.

Vad härefter angår straffbestämmelserna för olaga jakt ha dessa främst

jaktvårdande syfte. — — — Därest, såsom ämbetet ifrågasatt, straffarbete införes för kvalificerad olovlig jakt kommer den strängare straffskalan att bli tillämplig i de praktiskt viktigaste fallen av olaga jakt, nämligen där denna jakt tillika är olovlig.

De landsfogdar, som tillstyrkt motionerna, framhålla i första hand såsom angeläget att öppna möjlighet att anhålla och häkta den som misstänkes för olovlig eller olaga jakt i grövre former. Flertalet uttala sig emellertid för en straffskärpning ur rent straffrättslig synpunkt.

Landsfogden i Kopparbergs län yttrar:

Jag anser mig icke kunna tillstyrka en straffskärpning på den grunden att vidgade möjligheter skulle vinnas för anhållande och häktning av för olovlig jakt misstänkt person.

Först efter en allsidig utredning torde man kunna få klarhet i frågan om tjuvskytten är så omfattande att det kan anses som ett mera allvarligt angrepp mot en nationaltillgång och därigenom motivera straffskärpning.

Landsfogden i Kronobergs län upplyser, att i hans län knappast, såvitt han kunnat bedöma, föreligger behov av skärpta bestämmelser. Olaga jakt efter ekonomiskt mera värdefullt vilt torde ytterst sällan kunna döljas i de där relativt tätt befolkade jaktmarkerna. Annorlunda torde emellertid förhållandena gestalta sig i mera glesbebyggda trakter. I yttrandet ifrågasättes i första hand en ändring av rättegångsbalkens regler om häktning och anhållande. Det i motionerna framförda yrkandet biträdes emellertid.

Landsfogden i Jönköpings län anför, efter en redogörelse för stadgandet i 24 kap. 1 § rättegångsbalken, bl. a.:

Häri genom torde det åter hava blivit mycket svårt att bringa tjuvskyttarna till laga näpst. För den händelse mera kvalificerade tjuvskyttar erkänna, sker detta i allmänhet först sedan en mycket besvärande bevisning förebragts. Genom att de emellertid icke äro skyldiga att kvarstanna för förhör mer än högst 12 timmar åt gången och dessemellan få vistas på fri fot, ha de möjligheter att hålla sina jaktkamrater och andra medhjälpare underrättade om vad som förekommer och med dem avtala, vad man skall säga vid polisförhören, samt undanröja bevis och på annat sätt försvåra utredningen. De möjligheter att undgå straff, som lagstiftningen sålunda erbjuder tjuvskyttarna, underlåta de mest hänsynslösa av dem icke att begagna sig av. Det visar sig sålunda mestadels svårt att få fram vittnen i dessa mål, och menedsbrott äro icke sällsynta.

I landsfogdens i Västernorrlands län yttrande anföres:

Den olovlige jakten på värdefullare vilt — för detta läns vidkommande huvudsakligen älg — åstadkommer årligen avsevärda skador såväl ur nationalekonomisk synpunkt som för den enskilde. Härtill kommer, att dessa brott i allmänhet äro väl planlagda och förberedda samt att jakten ofta bedrives under former, som innebära grovt djurplågeri. Ur dessa synpunkter synes straffarbete icke utgöra för sträng korrektion.

I detta sammanhang kan även framhållas den vinning brottslingarna för egen del förskaffa sig, men man torde nog böra iakttaga viss försiktighet vid en jämförelse mellan olaga jakt och de allmänna förmögenhetsbrotten. För förstnämnda brott torde sålunda vinningsmomentet i de flesta fall vara av relativt underordnad betydelse.

Vad motionären anförst angående polisens nuvarande svårigheter att komma till rätta med dessa brott förtjänar att understrykas. En älgjakt är ett företag, som i regel kräver fleras medverkan, och det är icke möjligt att med de stora avstånden här i Norrland erhålla en tillfredställande utredning såvida icke möjligheterna till kommunikation mellan medbrottslingarna kunna förhindras. Det enda medlet härför är att under erforderlig tid anhålla en eller flera av dem.

Landsfogden i Norrbottens län erinrar om de i motiven till 1938 års jaktlagstiftning gjorda uttalandena angående villebrådets utveckling från naturprodukt till kulturprodukt. I yttrandet uttalas, att denna utveckling alltmer accentuerats sedan jaktlagstiftningens tillkomst. Vidare anföres om det fall, att olovlig jakt tillika sker under förbjuden tid:

Denna kombination av olovlig och olaga jakt, enkannerligen å älg, är den mest vanliga och mest svårutredda av alla jaktförbrytelser, åtminstone inom detta län. Av jaktpolisen ha årligen genomsnittligen ett hundratal slaktplatser efter tjuvskjuten, fridlyst älg kunnat uppspås inom länet. Sakkunniga iakttagare anse sig kunna påstå, att dessa upptäckta fall utgöra en tiondel av de i verkligheten förekommande fallen av olovlig jakt på fridlyst älg. Då älgstammen inom länet beräknas till omkring 3 500 djur, finner man, att nära en tredjedel av älgbeståndet årligen skattas av tjuvskytter på olaga tid. — — — Tjuvskytte å fridlyst villebråd hör enligt allmän erfarenhet inom polisen till de mest svårutredda av alla brott. Gång på gång har den erfarenheten gjorts, att värdefullt och bindande bevismaterial har gått till spillo av den anledningen, att man i allmänhet, på grund av att straffarbete icke ingår i straffsatserna, icke genom anhållande kunnat hålla jakttagarna skilda från varandra eller eventuellt kunnat få dem häktade.

Av *landsfogden i Värmlands län* anföres bl. a.:

Genom olovlig jakt fälles årligen villebråd till stora värden, och de jaktvårdande åtgärderna gå till spillo genom att de ansvarslösa jägarna riva ned mera än de andra bygga upp. Särskilt i skogrika och glesbebyggda trakter äro möjligheterna att upptäcka och beivra jaktbrott synnerligen små. Utredningarna angående tjuvskytte försvåras till icke ringa grad av de beskurna möjligheterna till anhållande och häktning.

Föreningen Sveriges landsfiskaler förklarar sig till alla delar instämma i den motivering, som anförts såsom skäl för motionerna. Den av nu gällande straffskala följande konsekvensen, att en person, som misstänkes för olaga jakt, endast i undantagsfall kan anhållas, påtalas såsom särskilt egendomlig i sådana fall, där misstanke samtidigt föreligger mot annan person att denne köpt kött av t. ex. älg, som dödats vid den olovliga jakten. Den sistnämnda kunde nämligen ställas under åtal för häleri enligt 21 kap. 6 § strafflagen, för vilket brott straffarbete ingår i straffskalan, och kan också följaktligen anhållas. Ett följdbrott komme sålunda att bedömas svårare än själva huvudbrottet.

Svenska jägareförbundet anför bl. a.:

De år 1938 genomförda skärpningarna i straffbestämmelserna för olovlig och olaga jakt ha varit av mycket stor betydelse. Det är emellertid riktigt, som i motionerna framhållits, att det ändå visat sig svårt att i vissa

landsdelar effektivt efterhålla det där grasserande tjuvskytten, i synnerhet när det gäller älg och rådjur.

Erfarenheten visar, att villebrådsstammarnas bevarande är beroende av god jaktvård. Det arbete, som bedrivits för att öka intresset för olika jaktvårdande åtgärder och för en god organisation inom det jaktliga området, har burit god frukt. Villebrådsstammarna ha framför allt förkovrats inom jaktvårdsområdena och andra större enheter, där intensiv jaktvård bedrivits. Inom dessa enheter kan man i regel räkna med tämligen fasta uppehållsområden för det vilda. Olovlig jakt på dessa står därför synnerligen nära vanliga tillgreppsbrott. När det gäller älgjakt är det i vart fall fråga om betydande ekonomiska värden. Under sådana förhållanden kan det, såsom motionärerna framhållit, med fog anses egendomligt, att straffskalan för olovlig jakt å annans jaktområde i svåra fall icke ligger högre än för förmögensbrott av mycket lindrigt slag.

I motionerna synes man icke skilja mellan olovlig och olaga jakt. Med hänsyn till att bestämmelserna rörande jakttiderna äro av grundläggande betydelse för jaktvärden synes det också vara motiverat, att när det gäller svårare fall av jakt under förbjuden tid tillämpa samma stränga bedömande som i fråga om kvalificerad olovlig jakt.

Genom 1945 års verkställighetsreform har ju skillnaden mellan de olika straffformerna fängelse och straffarbete blivit obetydlig. — — —

Orsakerna till förbrytelser mot jaktförfattningarna torde i allmänhet icke vara vinningslystnad utan fastmer en utpräglad jaktlust i förening med en viss allmän hänsynslöshet och obenägenhet att foga sig i för samlevnaden gällande regler. Endast i mera sällsynta fall torde tjuvskyttarna kunna räknas till de rent asociala elementen i samhället. Även om straffarbete införes i straffskalorna för olovlig och olaga jakt, torde emellertid dylikt straff endast komma att utdömas relativt sällan och i sådana fall, då vistelse på sluten anstalt för den dömda icke kan antagas medföra menliga följder.

Införande av straffarbete i straffskalorna skulle ha betydelse framför allt ur rent allmänpreventiv synpunkt. Det kan icke bestridas, att när det gäller jaktförfattningarnas efterlevnad, allmänpreventionen är av stor vikt. Som straffarbete alltjämt anses mera diffamerande än fängelse kan det antagas, att straffbestämmelsernas avhållande effekt skulle ökas, därest ådömande av dylikt straff kunde ifrågakomma.

Som av det ovan anförda framgår finner förbundet, att olovlig jakt å annans område och olaga jakt på förbjuden tid kunna anses vara av den svårighetsgrad i kvalificerade fall, att de böra hänföras till den grupp av brott, där häktning må förekomma av misstänkt person, även om denne har stadigt hemvist. Emellertid tala också starka praktiska skäl, såsom motionärerna påpekat, för en sådan åtgärd. För närvarande kan, som motionärerna framhållit, en för olovlig eller olaga jakt misstänkt person icke häktas annat än i undantagsfall. Därmed följer, att personen i fråga ej heller kan anhållas. Då det i många fall, i synnerhet när det gäller älgjakt, föreligger betydande risk, att polisutredningens resultat äventyras, därest den misstänkte icke för någon kortare tid kan isoleras från sin omgivning och förhindras att undanröja bevisning, är det synnerligen önskvärt, att möjlighet till anhållande beredes undersökningsledaren. Förbundet kan helt instämma i de uttalanden, som härutinnan gjorts av de landsfiskaler, som åtalats av riksdagens justitieombudsman för olovligt anhållande.

Motionärerna ha föreslagit, att en särskild straffskala skall införas för grova brott. Som en sådan för närvarande redan finnes i 28 § 2 och 3 st.

jaktlagen samt 28 § 1 mom. 2 och 3 st. jaktstadgan synes det förbundet vara lämpligast att straffbestämmelserna i nämnda lagrum ändras så, att möjlighet finnes att ådöma straffarbete. Med hänsyn till att möjlighet till anhållande bör finnas i samtliga berörda fall och då erfarenhetsmässigt kan anses uteslutet, att straffarbete kommer att utdömas annat än i rena undantagsfall, torde det vara olämpligt och obehövt att begränsa den strängare straffskalan till endast fall, där särskilt försvarande omständigheter föreligga.

Om erfarenheterna från Dalarna anför *jaktvårdskonsulenten i Dalarnes jaktvårdsförening*:

Tjuvskyttet, i första hand på älg, florerar mest i de norra socknarna samt i närheten av de stora industrisamhällena i länets södra delar, Säfsnäs, Ludvika m. fl. socknar. I Särna och Idre fällas årligen under legal jakt ca 40 å 50 djur och lika många beräknas bli tjuvskjutna. Tjuvskyttet, såväl i norra som i södra Dalarnas tjuvskyttedistrikt, bedrivs företrädesvis under sommaren och ofta särskilt inriktat på kalvförande kor. Förutom den hårda extrabeskattning av älgstammen, som tjuvskyttet innebär, verkar detta skytte så mycket svårare som det går ut över för markerna värdefulla livdjur.

Utskottet.

Såsom grund för motionärernas hemställan åberopas, att det visat sig svårt att bekämpa det i vissa landsdelar grasserande tjuvskyttet. Därvid uppgives tillika, att det olovliga jagandet haft särskilt skadliga verkningar på beståndet av ekonomiskt värdefullt vilt, såsom älg och rådjur.

Vad sålunda anförts bestyrkes av de yttranden som avgivits från åklagarhåll och av Svenska jägareförbundet. Belysande exempel lämnas även i de av motionärerna åberopade avsnitten i justitieombudsmannens ämbetsberättelse till årets riksdag.

Motionärerna ha för sin del förordat en skärpning av straffbestämmelserna, så att olovlig jakt i vissa fall skulle kunna föranleda straffarbete. Härför anföras såväl straffrättsliga som straffprocessuella skäl. I sistnämnda hänseende framhålles särskilt, att häktning eller anhållande av den som misstänkes för olovlig jakt som regel är uteslutet, eftersom sådan förbrytelse för närvarande icke är belagd med svårare straff än fängelse. Av yttrandena framgår, att de föreliggande — särskilt i glesbebyggda trakter starkt accentuerade — svårigheterna att komma till rätta med jaktförbrytelserna till icke ringa del bero på att nämnda straffprocessuella tvångsmedel icke stå till buds.

Exempel saknas icke på att straffsatser bestämts under hänsynstagande till straffprocessuella skäl. Så skedde 1938, då intresset av att kunna anställa husrannsakan åberopades till stöd för de nämnda år verkställda straffskärpningarna i jaktlagstiftningen. Det är också tydligt, att den allmänpreventiva effekten — och vid denna får fästas största vikt vid bekämpandet av otillåten jakt — i väsentlig mån blir beroende av möjligheterna att ställa lagöverträdarna till ansvar. Dylika överväganden få emellertid, såsom i flera

yttranden framhållits, icke vara avgörande. I första hand måste straffsakterna bestämmas med hänsyn till brottets svårhetsgrad och andra på det rent straffrättsliga bedömandet inverkan omständigheter.

Motionärerna ha i detta hänseende gjort gällande, att olovlig jakt stode nära de typiska förmögenhetsbrotten. Å andra sidan ha i vissa yttranden anställts jämförelse med olovligt fiske och, såvitt angår olaga jakt, med rattfylleri.

Utskottet har i det föregående redogjort för straffsakterna vid olika brott, som kunna tänkas ha beröring med förbrytelser mot jaktlagstiftningen. Härvid ha medtagits dels brott som förete likheter i fråga om gärningstypen dels vissa i specialstraffrätten behandlade brott, vid vilka allmänpreventiva synpunkter bruka tillmätas särskild vikt. I detta material kunna svårigen påvisas mera allmängiltiga principer för straffsakternas utmätande. Beträffande lagbestämmelser av senare datum inom specialstraffrätten finnes dock en tydlig tendens att skärpa straffen för allmänpreventivt betydelsefulla brott. Metoden har därvid ofta varit den i förevarande motioner anvisade att för grova fall stadga en särskild straffskala innehållande straffarbete.

Vid en jämförelse med förmögenhetsbrotten ligger det, såsom hovrätten för Nedre Norrland och riksåklagarämbetet utvecklat, närmast till hands att taga sikte på tillgrepp i skog och mark av växande träd o. d. Sådana tillgrepp skola, i den mån brottet icke är att anse som ringa, enligt 20 kap. 8 § strafflagen straffas som tillgrepp varom förmäles i kapitlet i övrigt, vanligen såsom stöld. För detta brott skall straffarbete i första hand tillgripas. Icke minst med tanke på att villebrådet genom jaktvårdande åtgärder alltmera fått karaktären av kulturprodukt, förete olovlig jakt påtagliga likheter med dylika tillgreppsbrott. Även om, såsom jägareförbundet påpekat, vinningslystnaden i allmänhet icke torde spela alltför stor roll såsom motiv för tjuvskytte, kan det dock, särskilt vid älgjakt, röra sig om betydande värden, som tjuvskytten tillskansar sig, och avsevärda skador, som tillfogas jakt-rättsinnehavaren. Den här gjorda jämförelsen kan, som riksåklagarämbetet funnit, tala för att straffarbete införas i latituden för kvalificerad olovlig jakt. För ett energiskt straffrättsligt ingripande mot denna art av brottslighet kan ytterligare åberopas, att tjuvskytte enligt samstämmiga uppgifter ofta bedrives under former, som innebära upprörande djurplågeri. En skärpning av straffskalan för kvalificerad olovlig jakt skulle, såsom ämbetet vidare framhållit, även komma att gälla de praktiskt viktigaste fallen av olaga jakt, nämligen när denna jakt tillika är olovlig. I samband med en lagändring i enlighet med motionärernas yrkande skulle det vara möjligt att efter moderna principer tekniskt omarbete de kasuistiskt utformade straffbestämmelserna för jaktförbrytelser.

Oaktat sålunda vissa skäl kunna anföras för en straffskärpning, finner sig utskottet icke i närvarande läge kunna föreslå riksdagen att taga initiativ härtill. Av de ovan redovisade uppgifterna från centrala fångregistret framgår, att fängelsestraff för jaktförbrytelser under de senaste båda åren icke i något fall ådömts för längre tid än tre månader; i allmänhet har

strafftiden varit en till två månader. Alltför vittgående slutsatser böra visserligen icke dragas härav, men det må antagas, att om vid straffmätningen i mål om jaktförbrytelser ett mera påtagligt behov av skärpta straffskalor förefunnits, de utmätta straffen hållit sig något närmare maximum av gällande latituder. Mot det av motionärerna framförda förslaget talar slutligen, att utredning pågår om förenhetligande av de nuvarande frihetsstraffen, fängelse och straffarbete, till en straffart. Innan denna fråga lösts, synes det, som straffrättskommittén framhållit, icke vara lämpligt att utan särskilt vägande skäl vidtaga ändringar i gällande straffskalor.

Om sålunda den av motionärerna anvisade vägen för närvarande icke synes böra beträdas, vore det i och för sig tänkbart att uppnå de åsyftade skärpningarna i straffprocessuellt hänseende genom en ändring av reglerna om häktning och anhållande. Ett sådant alternativ har diskuterats i vissa yttranden. De uppenbara svårigheterna att med nu gällande regler kunna åstadkomma en tillfredsställande utredning i fall av otillåten jakt tala i och för sig härför. En närmare prövning av detta spörsmål giver emellertid vid handen, att det för närvarande är förenat med stora vanskligheter att finna en lämplig lösning. Det synes under alla förhållanden vara utslutet att med hänsyn till de här aktuella, särartade fallen överväga en generell ändring av reglerna om häktning och anhållande, vilka varit föremål för ingående prövning vid tillkomsten av rättegångsbalken. Icke heller kan förordas att införa särskilda regler om straffprocessuellt frihetsberövande för brott mot jaktlagstiftningen. Även på vissa andra områden inom specialstraffrätten torde motsvarande problem föreligga, och ett ställningstagande därtill bör därför ej ske allenast på detta begränsade område. Förevarande motioner synas emellertid icke giva tillräcklig anledning för en mera generell utredning om straffprocessuella tvångsmedel inom specialstraffrätten. Slutligen må framhållas, att frågan om förenhetligande av frihetsstraffen även berör förutsättningarna för häktning och anhållande. Komma de nuvarande fängelse- och straffarbetsstraffen att utbytas mot en enhetlig straffart, kräves nämligen en omprövning av de regler, vilka såsom förutsättning för tillgripande av ett straffprocessuellt tvångsmedel kräva att straffarbete kan följa å visst brott.

Utskottet finner sig sålunda, trots de ovan påvisade bristerna i lagstiftningen på förevarande område, icke för närvarande kunna tillstyrka någon åtgärd i motionernas syfte och får alltså hemställa,

att förevarande motioner, I: 173 och II: 207, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 april 1950.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Olofsson, Lodenius, Lundgren, Cassel, Lindgren, John Wiktor Jonsson och Göransson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Hedlund i Östersund, Wirtén, fru Johansson i Skövde, herrar Stattin, Andersson i Björkäng, Ekström och Jacobsson i Sala.

Reservation

av herr *Lodenius*.
